

**Izbeigta tiesvedība lietā par likuma normu, kas noteic ienākumu apjomu, kas
apliekami ar iedzīvotāju ienākuma nodokli**

2011. gada 13. decembrī Satversmes tiesa ir pieņēmusi lēmumu par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2011-15-01 „Par likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 9. panta pirmās daļas 19. punkta „c” apakšpunkta (2001. gada 22. novembra likuma redakcijā) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. pantam”.

Apstrīdētā norma

Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 9. panta pirmās daļas 19. punkta „c” apakšpunkts (2001. gada 22. novembra likuma redakcijā) līdz 2007. gada 12. jūnijam noteica, ka gada apliekamajā ienākumā netiek ietverti un ar nodokli aplikti ienākumi no sava īpašuma pārdošanas, izņemot ienākumu no tāda nekustamā īpašuma pārdošanas, kas ir bijis personas īpašumā mazāk par 12 mēnešiem.

Lietas fakti

Pieteikuma iesniedzēja – Administratīvā apgabaltiesa – norādīja, ka apstrīdētā norma tiek piemērota tādējādi, ka ienākums nav apliekams ar iedzīvotāju ienākuma nodokli arī tad, ja persona pārdod vairākus nekustamos īpašumus, kas bijuši tās īpašumā ilgāk kā 12 mēnešus. Taču šāds regulējums, Pieteikuma iesniedzējas ieskatā, pieļaujot vienlīdzības principa pārkāpumu pret personām, kas sistemātiski peļņas gūšanas nolūkā pārdod nekustamo īpašumu, reģistrējot saimniecisko darbību un maksājot nodokļus.

Tiesas secinājumi un lēmums

Neskatoties uz to, ka pieteikumā bija ietverts prasījums izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību visam Satversmes 91. pantam, Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētā norma neskar 91. panta otrajā teikumā ietverto diskriminācijas aizlieguma principu un līdz ar to vērtēja apstrīdētās normas atbilstību tikai Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, proti, ka „visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā”.

Satversmes tiesa norādīja, ka izšķirošā nozīme apstrīdētās normas interpretācijā un satura noskaidrošanā ir administratīvajām tiesām, kad tās izvērtē Valsts ieņēmumu dienesta

(turpmāk – VID) lēmumu tiesiskumu. Savukārt valsts institūciju vai vispārējās jurisdikcijas tiesu veiktās tiesību normu interpretācijas un piemērošanas, kā arī pierādījumu pārvērtēšana saskaņā ar Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 1. un 16. pantu nav Satversmes tiesas kompetencē [7].

Tā kā lietas dalībnieku viedoklis par apstrīdētās normas saturu būtiski atšķīrās, lai noteiktu, vai ir pamats izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmei, tiesa visupirms noskaidroja tās patieso jēgu [7].

Izmantojot vēsturisko tiesību normu interpretācijas metodi, Satversmes tiesa secināja, ka likumdevēja mērķis apstrīdētās normas regulējuma kontekstā bija nošķirt tādu tiesisko situāciju, kad persona atsavina savu nekustamo īpašumu, no situācijas, kad persona iegādājas nekustamos īpašumus ar nolūku vēlāk tos atsavināt un gūt peļņu. Līdz ar to Satversmes tiesa piekrita Saeimas atbildes rakstā paustajam viedoklim, ka apstrīdētajā normā ietvertā regulējuma rašanās apstākļi liecina par to, ka tajā paredzētais atbrīvojums no nodokļa maksāšanas pienākuma neattiecas uz gadījumiem, kad persona pārdod vairākus nekustamos īpašumus un ar to sistemātiski nodarbojas peļņas gūšanas nolūkā [8.2].

Satversmes tiesa norādīja, ka noskaidrojot jēdziena „savs īpašums” saturu, jāņem vērā Likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” ietvertais saimnieciskās darbības tiesiskais regulējums. No tā secināms, ka „savs īpašums” ir tāds īpašums, kas nav atzīstams par „precī” likuma 11. panta otrās daļas 1. punkta izpratnē, proti, kas nav tirgošanās objekts un attiecībā uz ko ir konstatējams personas nolūks lietu ilgstoši saglabāt savā īpašumā. Savukārt par ienākumiem no „sava īpašuma” pārdošanas, ņemot vērā likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 11. pantā 1.¹ daļā ietverto fiziskās personas saimnieciskās darbības definējumu, nav atzīstami ienākumi no darbības, kas vērsta uz tirdzniecību, proti, ienākumi no tirdzniecības [9.3].

Līdz ar to Satversmes tiesa neapšaubīja Saeimas norādīto, ka iedzīvotāju ienākuma nodoklis nav jāmaksā tikai no ienākumiem par tāda nekustamā īpašuma pārdošanu, kas personas īpašumā bijis vairāk par 12 mēnešiem, ja persona nekustamo īpašumu pārdošanu nav veikusi sistemātiski nolūkā gūt peļņu [9.5].

VID, veicot iedzīvotāju ienākuma nodokļa auditu, visupirms ir rūpīgi jāizvērtē, vai fiziskās personas darbības attiecībā uz nekustamo īpašumu atsavināšanu atbilst

saimnieciskās darbības pazīmēm. Ja šāda atbilstība ir konstatējama, tad apstrīdētā norma neatbrīvo personu no pienākuma maksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli. Līdz ar to Satversmes tiesa secināja, ka **apstrīdētajai normai ir citāds saturs nekā norādīts pieteikumā. Tādējādi nav pamata turpināt lietas izskatīšanu un vērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, jo būtībā šī lieta ir izšķirama, veicot apstrīdētās normas interpretāciju un piemērošanu atbilstoši tās mērķim un likumdevēja paustajai gribai.**

Satversmes tiesa izbeidza tiesvedību lietā Nr. 2011-15-01 „Par likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 9. panta pirmās daļas 19. punkta „c” apakšpunkta (2001. gada 22. novembra likuma redakcijā) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. pantam”.

Satversmes tiesas lēmums ir galīgs un nepārsūdzams.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Satversmes tiesa
tiesa@satv.tiesa.gov.lv
67210274